

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно предприетите действия в резултат на доклада на експертната група по междинна оценка на Седмата рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности и доклада на експертната група по междинна оценка на Инструмента за финансиране с поделение на риска“

COM(2011) 52 окончателен

(2011/C 218/16)

Главен докладчик: **г-н Gerd WOLF**

На 9 февруари 2011 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно предприетите действия в резултат на доклада на експертната група по междинна оценка на Седмата рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности и доклада на експертната група по междинна оценка на Инструмента за финансиране с поделение на риска“

COM(2011) 52 окончателен.

На 14 март 2011 г. Бюрото на Европейския икономически и социален комитет възложи на специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“ да подготви работата на Комитета по този въпрос.

Предвид неотложното естество на работата (членове 20 и 57 параграф 1 от Правилника за дейността), на 471-вата си пленарна сесия, проведена на 4 и 5 май 2011 г. (заседание от 4 май), Европейският икономически и социален комитет реши да определи за главен докладчик г-н Wolf и прие настоящото становище със 118 гласа „за“, 1 глас „против“ и 3 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Комитетът приветства доклада на експертната група и изцяло подкрепя нейните препоръки. ЕИСК одобрява и отговора на Комисията на доклада, посочен в съобщението, по което изразява конкретни виждания.

1.2 Предвид също така доклада на експертната група Комитетът препоръчва по-специално:

— бюджетът в подкрепа на научните изследвания и иновациите да бъде увеличен пропорционално на общия бюджет, който определено е отражение на посочената важност и тежест на тази област в стратегията „Европа 2020“;

— подкрепата да се съсредоточи предимно върху тези задачи, чийто успех зависи от транснационалното сътрудничество;

— съвместните научни изследвания да се запазят и укрепят;

— големите инфраструктури да бъдат включени в подкрепата;

— да се обърне по-голямо внимание на „главните базови технологии“, без които не може нито да се отговори на предизвикателството на глобалната конкуренция, нито да се решат основните обществени проблеми;

— да бъде улеснено по-голямото участие на по-слабо представени до този момент държави-членки чрез подобряване на връзките между структурните фондове и рамковата програма;

— поне 20 % от общия бюджет на програмата да бъдат оставени за НИРД и да бъдат управлявани от Европейския съвет за научни изследвания;

— радикално да се опростят административните процедури и да се обсъди налагането на мораториум върху новите инструменти.

1.3 Комитетът отправя призив към държавите-членки да изпълнят своето „задължение във връзка с 3-те %“ и да надвишат тази цел, ако е икономически възможно.

1.4 По отношение на терминологията, използвана за трите категории на научните изследвания в доклада на експертната група, Комитетът има резерви по отношение на понятието „науча заради самата наука“. Вместо това той предлага да се използва изразът „науча за повече знание“.

1.5 Комитетът приветства становището на Комисията във връзка с доклада на експертната група относно Инструмента за финансиране с поделение на риска (ИФПР). ЕИСК подкрепя оценката в доклада на експертната група и счита, че ИФПР представлява много полезен и насърчаващ иновациите финансов инструмент.

2. Съобщение на Комисията

2.1 В съответствие с решенията на Европейския парламент и на Съвета група външни експерти направиха междинна оценка на Седмата рамкова програма ⁽¹⁾. Докладът съдържа десет много ясни и полезни препоръки. Сега Комисията публикува съобщение относно доклада и препоръките от него, в което се дава също така отговор на препоръките, изложени в междинната оценка.

В това становище на Комитета се съдържат коментари по съобщението, а оттам и по доклада на експертната група и нейните препоръки.

2.2 В съобщението си Комисията се концентрира по-специално върху следните препоръки от доклада на експертната група:

- 1) За постигане на целите на европейското научноизследователско пространство (ЕНИП) и Съюза за иновации чрез интегриране на научноизследователския капацитет.
- 2) За изграждане и внедряване на висококачествени научноизследователски инфраструктури.
- 3) Финансирането би трябвало да остане поне на същото равнище.
- 4) Необходима е ясно формулирана иновационна стратегия.
- 5) Опростяването се нуждае от качествен скок.
- 6) При различните видове мерки за финансиране в 7РП и следващите РП следва да се търси ново равновесие между възходящ и низходящ подход към научните изследвания.
- 7) Следва да се обмисли налагането на мораториум върху новите инструменти.
- 8) В оставащото време на 7РП трябва да се предприемат допълнителни стъпки за увеличаване на участието на жените в нея.
- 9) Създаване на условия за засилено участие на държавите-членки, които са недостатъчно представени, чрез по-добро взаимодействие между структурните фондове и РП.
- 10) Отваряне на 7РП към международното сътрудничество.

2.3 Комисията подкрепя като цяло препоръките от доклада на експертната група и поема ангажимента да ги обсъди през следващата рамкова програма. Комисията обаче добавя няколко по-скоро незначителни промени в акцентите, обясненията или тълкуванията.

3. Общи бележки

3.1 Комитетът признава, че докладът на експертната група и отговорът на Комисията по тези въпроси в съобщението ѝ са в

основата на Зелената книга ⁽²⁾, в която Комисията определя принципите за бъдеща подкрепа за научните изследвания и иновациите. В резултат на това тези два документа са по-важни от обикновен средносрочен преглед.

3.2 Комитетът отбелязва със задоволство, че повечето от препоръките на доклада на експертната група, посочени по-горе (параграф 2.2), до голяма степен съвпадат с констатациите и препоръките, направени от Комитета в по-ранни становища.

3.3 Комитетът отговаря на бележките на Комисията по някои от препоръките в доклада на експертната група, както следва:

3.3.1 За постигане на целите на европейското научноизследователско пространство (ЕНИП) и Съюза за иновации чрез интегриране на научноизследователския капацитет.

Комитетът изцяло подкрепя препоръката от доклада на експертната група, че подкрепата на ЕС следва да се съсредоточи върху областите, в които критичната маса е от първостепенно значение и в които успехът зависи от транснационалното сътрудничество. Според Комитета това се отнася особено за успешните съвместни научни изследвания, чиято решаваща и интегрираща ключова роля следва да бъде запазена и развита.

3.3.2 За изграждане и внедряване на висококачествени научноизследователски инфраструктури.

Комитетът изцяло е съгласен, както вече беше изразено в предишни становища. Тъй като големите инфраструктури като цяло надхвърлят капацитета на отделните държави-членки да ги финансират и използват, те отговарят на условието, посочено в параграф 3.3.1 и поради това трябва да получават надеждна подкрепа от страна на Комисията по време на строителната и експлоатационната им фаза.

3.3.3 Финансирането би трябвало да остане поне на същото равнище.

Докато в доклада на експертната група се посочва, че „процентът от общия бюджет на ЕС, с който ще разполага 7 РП при приключването си, следва да се разглежда като най-ниското възможно равнище на финансирани“, което според Комитета е минималната позиция, все още заслужаваща подкрепа, реакцията на Комисията в нейното съобщение говори за още по-дефанзивна нагласа. Комитетът е изключително загрижен поради тази тенденция, която противоречи на всички предишни политически изявления и цели, свързани със стратегията „Европа 2020“. По тази причина Комитетът настоятелно призовава Комисията и всички отговарящи за вземане на политически решения да отредят на научните изследвания и иновациите необходимия статут и тежест в рамките на бюджета на ЕС и стратегията „Европа 2020“.

⁽¹⁾ Може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/research/evaluations>.

⁽²⁾ COM (2011) 48 окончателен.

3.3.4 Необходима е ясно формулирана иновационна стратегия.

Комитетът изразява своето пълно съгласие и препраща към своите становища INT/545⁽³⁾ и INT/571. Иновациите водят към напредък, растеж, просперитет, социална сигурност, конкурентоспособност в международен план и заетост. Те се нуждаят от обществен климат на оптимизъм и увереност в собствените сили и помагат за създаването му. С оглед на световната ситуация по отношение на конкуренцията такъв климат може да доведе до по-нататъшен напредък и конструктивна динамика. За да се развият добре, иновациите се нуждаят от европейски подход и европейски единен пазар, в който основна роля играе европейското научноизследователско пространство заедно със силната рамкова програма за НИРД;

3.3.5 Опростяването се нуждае от качествен скок.

Комитетът изразява своето пълно съгласие и препраща към своето становище⁽⁴⁾ по този въпрос (въпреки че метафората „качествен скок“ – *quantum leap* – е погрешна интерпретация на съответното понятие във физиката). Нарастващата диверсификация на различните специфични програми и техните инструменти с отчасти твърде различните им правила и процедури се превърнаха в основен проблем за финансирането на научните изследвания в ЕС. В някои случаи тази сложна ситуация се усложнява още повече от различните разпоредби на отделните държави-членки и техните национални финансиращи организации. Ето защо е необходимо радикално опростяване, включително приемане на обичайните счетоводни системи на държавите-членки.

3.3.6 При различните видове мерки за финансиране в 7РП и следващите РП следва да се търси ново равновесие между възходящ и низходящ подход към научните изследвания.

Това е вярно, ако означава, че следва да се придаде по-голяма тежест на възходящите подходи. Въпреки че низходящите подходи са резултат от стратегическа перспектива на основните заинтересовани страни, базирана върху състоянието на съвременната наука, при възходящите подходи се използва творческият потенциал на учени и инженери, работещи директно върху предметите за изследване или усъвършенстване. Дори там, където става дума за основни социални въпроси като здравеопазване, климат и енергетика или за главни базови технологии, следва да се акцентира повече върху възходящите подходи и предложения, произтичащи от широката научна общност, а не само върху спусканите отгоре директиви. „Иновационната политика следва да бъде насочена към организационни и инициирани от самите служители иновации на работното място“⁽⁵⁾;

3.3.7 Следва да се обмисли налагането на мораториум върху новите инструменти.

Добра идея, както вече беше изразено в редица становища на Комитета по проблема с нарастващия брой инструменти; вж. също параграф 3.3.5. Ако ясните изявления в доклада на експертната група⁽⁶⁾ не са достатъчни, следва да се извърши анализ на инструментите за подпомагане в сътрудничество с

широк кръг от потребители, за да се установи кои инструменти са били успешни и да се премахнат по-малко полезните инструменти или да се намали тяхното използване.

3.3.8 В оставащото време на 7РП трябва да се предприемат допълнителни стъпки за увеличаване на участието на жените в нея.

Правилно: за целта следва да се насърчават повече жени да се реализират в областта на науката и технологиите. Това се отнася и за принципния въпрос за равните професионални шансове на мъжете и жените. Колкото до кариерите в областта на НИРД, специфичен аспект е осигуряването на достатъчно възможности за професионалната дейност на съпруга/партньора („*dual career possibilities*“)⁽⁷⁾, които са от особено значение с оглед на необходимата мобилност на учените.

3.3.9 Създаване на условия за засилено участие на държавите-членки, които са недостатъчно представени, чрез по-добро взаимодействие между структурните фондове и РП.

Правилно: вж. също така становището на Комитета относно Зелената книга. Комитетът подкрепя твърдението от Зелената книга на Комисията⁽⁸⁾, че „в дългосрочен план качеството на научните изследвания може да се развива единствено в рамките на система, в която всички европейски изследователи разполагат със средства, позволяващи им постигането на високи резултати, а оттам – конкуренция за най-добрите позиции“. За тази цел е необходимо държавите-членки да се придържат към амбициозни програми за модернизирани, насочени към тяхната научноизследователска база, и да осигурят устойчиво публично финансиране. Финансирането от ЕС, включително по линия на фондовете на политиката на сближаване, трябва да спомогне за изграждане на качество там, където е необходимо.

3.3.10 Отваряне на 7РП към международното сътрудничество.

Правилно: Комитетът вече е изразил своята подкрепа и по тази важна стъпка⁽⁹⁾. Международното сътрудничество се отразява благоприятно върху научно-техническия прогрес, но и за разбирателството между народите. Трябва да се признае, че в тази област вече има значителни постижения. Успехът на международното сътрудничество обаче зависи и от привлекателността на европейското научноизследователско пространство и от резултатите, постигнати от европейските университети и научноизследователски институти.

3.4 Комитетът приветства становището на Комисията във връзка с доклада на експертната група относно Инструмента за финансиране с поделение на риска (ИФПР). ЕИСК подкрепя оценката в доклада на експертната група и счита, че ИФПР представлява много полезен и насърчаващ иновациите финансов инструмент. Във връзка с това Комитетът препраща и към своите искания по отношение на рисковия капитал, по-специално за новосъздадените предприятия, съдържащи се например в параграф 4.8 от неговото становище относно „Съюз за иновации“⁽¹⁰⁾.

⁽³⁾ ОВ С 132 от 3.5.2011 г., стр.39 – „Съюз за иновации“.

⁽⁴⁾ ОВ С 48 от 15.2.2011 г., стр. 129-133.

⁽⁵⁾ ОВ С 132 от 3.5.2011 г., стр.22 – „Иновационни работни места“, параграф 2.6.

⁽⁶⁾ Вж. доклада на експертната група, параграф 4.3 и следващите.

⁽⁷⁾ ОВ С 110/3 от 30.4.2004 г., стр. 3 вж. по-специално параграф 5.5.5.2.

⁽⁸⁾ COM (2011) 48 окончателен.

⁽⁹⁾ ОВ С 306 от 16.12.2009 г., стр. 13.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 132 от 3.5.2011 г., стр.39 – „Съюз за иновации“.

4. Специфични бележки

4.1 В този раздел на становището Комитетът би искал да обърне внимание на аспекти, които според него не са разгледани по подходящ начин в съобщението на Комисията или в които са необходими бележки по доклада на експертната група.

4.2 Главни базови технологии

Комисията вече посвети съобщение на тази тема, а Комитетът излезе със становище ⁽¹¹⁾ относно значението на водещата роля при разработването на главни базови технологии за глобалната конкурентоспособност. Развитието и наличието на основните базови технологии са важна предпоставка европейската икономика да се справи със световната конкуренция и да реши задачите, поставени от големите обществени предизвикателства. Въпреки това в съобщението, което е предмет на разглеждане в настоящия текст, не е отредено достатъчно място на тази основна тема. Ето защо Комитетът изрично препоръчва да се даде по-голяма тежест и публичност на този въпрос в хода на подготовката за РП8.

4.3 Европейски съвет за научни изследвания.

Препоръките от доклада на експертната група и съобщението в отговор на тях не обръщат достатъчно внимание на вече видимия успех на Програма „Идеи“, оценявана и управлявана от Европейския съвет за научни изследвания, или на високото качество на извършената във връзка с това работа. Затова Комитетът повтаря своята препоръка 20 % от общия бюджет на РП8 да бъдат отпуснати за тази програма.

4.4 Терминология

В доклада си експертната група препоръчва следната структура на програмата с оглед на справянето с основните предизвикателства:

— наука заради самата наука – учените определят програмата;

— наука за по-добра конкурентоспособност – промишлеността определя програмата;

— наука в името на обществото – участниците от гражданското общество определят програмата.

Според Комитета тези позиции са задълбочени и добре подбрани, но той се опасява, че не отразяват достатъчно добре сложната връзка между възходящия и низходящия подход или между фундаменталните и приложните изследвания. Във връзка с това той се позовава на своето становище INT/571 и желае тук само да подчертае, че в действителност не съществува „наука заради самата наука“, а само „наука за повече знание“. Трите категории, изброени в доклада на експертната група, са свързани по-скоро с въпроса дали или в каква степен новите знания, които се очаква да бъдат генерирани от резултатите от научните изследвания, могат автоматично да се считат за релевантни и използваеми за решаването на проблеми.

4.4.1 Комитетът също така се позовава на своите направени в становище INT/545 във връзка с единични и революционни иновации, от които става ясно, че революционните, пробивни иновации – с изключение на някои редки случаи – не са произтичали от съществуващи производства, но за сметка на това са довели до създаването на напълно нови индустрии и сектори.

4.4.2 Ето защо Комитетът препоръчва тази терминология, с цялата ѝ лаконичност, да бъде преразгледана, за да се избегне всякакъв риск от недоразумения, които биха могли да доведат до погрешни решения и неправилно разпределение на ресурсите.

Брюксел, 4 май 2011 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ ОВ С 48 от 15.2.2011 г., стр. 112.